

HE 166/2024 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta annettua lakia. Esityksen tavoitteena on pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman mukaisesti tehostaa haittaa aiheuttavien vieras- ja tulokaslajien torjuntaa, jotta voidaan turvata arvokasta suomalaista luontoa. Lakiin lisättäisiin säännös, jolla mahdollistettaisiin miehittämättömien ilma-alusten, eli droonien, hyödyntäminen vieraslajinisäkkäiden pyynnissä. Miehittämättömien ilma-alusten käyttö vieraslajinisäkkäiden pyynnissä tehostaisi erityisesti supikoiran pyyntiä saaristo-oloissa. Lisäksi muutettaisiin uusille vieraslajeille säädettävää siirtymäaikaa koskevaa asetuksenantovaltuutta.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2025.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
1.1 Tausta	3
1.2 Valmistelu	3
2 Nykytila ja sen arviointi	4
3 Tavoitteet	8
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	9
4.1 Keskeiset ehdotukset	9
4.2 Pääasialliset vaikutukset	10
4.2.1 Ympäristövaikutukset	10
4.2.2 Taloudelliset vaikutukset	12
4.2.3 Muut yhteiskunnalliset vaikutukset	14
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	15
5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset	15
5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot	17
5.2.1 Ruotsi	17
5.2.2 Norja	18
5.2.3 Tanska	18
5.2.4 Viro	19
6 Lausuntopalaute	19
6.1 Lausuntokierros	19
6.1.1 Tiivistelmä lausuntokierroksen palautteesta	19
6.1.2 Lausuntokierroksen palautteen huomioon ottaminen	20
6.2 Lainsäädännön arviointineuvoston lausunto	20
6.2.1 Tiivistelmä arviointineuvoston lausunnosta	20
6.2.2 Arviointineuvoston lausunnon huomioon ottaminen	21
7 Säännöskohtaiset perustelut	21
8 Voimaantulo	22
9 Toimeenpano ja seuranta	23
10 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	23
LAKIEHDOTUS	24
Laki vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta annetun lain muuttamisesta	24
LIITE	26
RINNAKKAISTEKSTI	26
Laki vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta annetun lain muuttamisesta	26

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Laki vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta (1709/2015, jäljempänä *vieraslajilaki*) on ollut voimassa vuodesta 2016. Laissa on täydentävät säännökset haitallisten vieraslajien tuonnin ja leviämisen ennalta ehkäisemisestä ja hallinnasta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1143/2014 (jäljempänä *EU:n vieraslajiasetus*) soveltamisesta. Laissa on säännökset muun muassa kansallisesti merkityksellisistä haitallisista vieraslajeista sekä ympäristöön päässeiden lintu- tai nisäkäslajien pyydystämisestä.

Vieraslajilain muuttamista koskevan esityksen taustalla on Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman (2023) kirjaudet vieraslajien torjunnan tehostamisesta sekä luonnon monimuotoisuuden vahvistamisesta. Haitalliset vieraslajit ovat merkittävä uhka luonnon monimuotoisuudelle. Hallitusohjelman mukaan hallitus tehostaa haittaa aiheuttavien vieras- ja tulokaslajien torjuntaa, jotta voidaan turvata arvokasta suomalaista luontoa. Esitys toteuttaisi osaltaan myös hallitusohjelman kirjausta siitä, että Suomen sopeutumiskykyä ilmastomuutokseen tuetaan vahvistamalla luonnon monimuotoisuutta muun muassa tehostamalla vieraslajien torjuntaa. Esityksessä esitetty tehokkaampi vieraslajinisaäkkäiden pyyntimenetelmä sekä kansallisesti haitallisiin vieraslajeihin liittyvien siirtymäaikojen pidentäminen edistäisivät tavoitetta luonnon monimuotoisuuden vahvistamisesta ja vieraslajien torjunnan tehostamisesta.

Esityksen taustalla on niin ikään Suomen laatima EU:n vieraslajiasetuksen 19 artiklan mukainen hallintasuunnitelma vuodelta 2019. Suunnitelman mukaan tavoitteena on supikoiran pyynnin tehostaminen erityisesti saaristoalueilla.

1.2 Valmistelu

Esitys on valmisteltu maa- ja metsätalousministeriössä virkatyönä. Valmistelun tueksi on kuultu vieraslajiasioiden asiantuntijaryhmää 1.12.2023. Tilaisuudessa esiteltiin valmistelun suuntaviivoja ja valmisteltavan esityksen keskeinen sisältö. Valmistelussa on myös kuultu Metsähallituksen asiantuntijoita.

Luonnos hallituksen esitykseksi oli lausunnoilla 10.4.2024–22.5.2024. Maa- ja metsätalousministeriö pyysi lausuntoa yhteensä 58 eri taholta. Myös muut kuin lausuntopyynnön jakelussa mainitut tahot pystyivät antamaan lausuntonsa. Lausuntoja annettiin määräaikaan mennessä yhteensä 23 kappaletta. Lausunnoista on laadittu lausuntoyhteenvedo, joka julkaistiin 4.7.2024.

Lainsäädännön arviointineuvosto antoi lausuntonsa luonnoksesta hallituksen esitykseksi 2.9.2024.

Tämän esityksen valmisteluasiakirjat ovat valtioneuvoston hankeikkunan julkisessa palvelussa osoitteessa <https://mmm.fi/hanke2?tunnus=MMM005:00/2024>.

2 Nykytila ja sen arviointi

Haitallisiin vieraslajeihin liittyvä sääntely

Haitallisella vieraslajilla tarkoitetaan EU:n vieraslajiasetuksen 3 artiklan mukaan vieraslajia, jonka on todettu uhkaavan luonnon monimuotoisuutta ja siihen liittyviä ekosysteemipalveluita tai vaikuttavan niihin haitallisesti. Maailmanlaajuisesti haitalliset vieraslajit ovat yksi merkittävimmistä uhkatekijöistä luonnon monimuotoisuudelle. Vieraslajit ovat myös suurin alkuperäislajien sukupuuttoa aiheuttava tekijä. Osa haitallisista vieraslajeista aiheuttaa niin merkittävää vahinkoa luonnon monimuotoisuudelle, että ne edellyttävät yhteisiä torjuntatoimia koko EU:n tasolla. EU:ssa haitallisiksi säädetty vieraslajit sisältyvät EU:n vieraslajiluetteloon, jonka EU:n komissio hyväksyy täytäntöönpanosäädöksillä.

EU:n vieraslajiasetuksessa säädetään lisäksi jäsenvaltion kannalta merkityksellisistä haitallisista vieraslajeista. Asetuksen 12 artiklan mukaan jäsenvaltiot voivat laatia jäsenvaltion kannalta merkityksellisten haitallisten vieraslajien kansallisen luettelon. Kansallisen vieraslajilain 11 §:ssä on täydentävät säännökset kansallisesti merkityksellisistä haitallisista vieraslajeista. Pykälän 1 momentissa säädetään, että kansallisesti merkityksellisenä haitallisena vieraslajina pidetään sellaista muuta kuin unionin luetteloon kuuluvaa haitallista vieraslajia, josta saatavilla olevan tieteellisen näytön perusteella voi aiheutua vahinkoa luonnon monimuotoisuudelle tai muuta vahinkoa luonnonvaraiselle eliöstölle taikka vaaraa terveydelle tai turvallisuudelle. Kyseisen pykälän 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin, mitkä lajit tai mihin lajiryhmiin kuuluvat lajit ovat kansallisesti merkityksellisiä haitallisia vieraslajeja. Vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta annetussa valtioneuvoston asetuksessa (704/2019) määritellään kansalliseen luetteloon kuuluvat haitalliset vieraslajit.

Sekä EU:n vieraslajiluetteloon että kansalliseen luetteloon sisältyy useita nisäkäslajeja. Kansallisessa luettelossa muun muassa minkki, soopeli ja kylänäästä on määritelty haitallisiksi vieraslajeiksi. EU:n vieraslajiluetteloon sisältyy puolestaan muun muassa supikoira ja piisami.

Supikoiran haitallisuus

Supikoira lisättiin EU:n haitallisten vieraslajien luetteloon vuonna 2019. Supikoiran haitallisuus perustuu sen luonnon monimuotoisuudelle aiheuttamaan haittaan. Supikoira muun muassa tuhoaa maassa pesivien lintujen munia, tappaa lintujen poikasia ja aikuisia sekä haittaa jo pelkällä läsnäolollaan lintujen pesimärauhaa ja pesimään ryhtymistä. Myös uhanalaiset sammakkoeläimet ja matelijat kärsivät supikoiran saalistuksesta. Lajin haitallisuudesta luonnon monimuotoisuudelle on useita tutkimuksia sekä kotimaasta että kansainvälisesti (esimerkiksi Dahl, Åhlén 2019; Kauhala, Kowalczyk 2011 sekä Mikkola-Roos, Nurmi, Väänänen 2005).

Supikoirakannan tehokas rajoittaminen on erityisen tärkeää myös tautien, kuten rabieksen ja loistautien leviämisen estämisen kannalta. Loistauti myyräekinokokin levitessä Suomeen luonnonmarjojen käyttö hankaloituisi, ja leviämisen vaikutus muun muassa marjastukseen ja elintarviketurvallisuuteen olisi varsin merkittävä.

Supikoira on laajasti levinnyt Suomen luonnossa. Suomen supikoirakanta sai alkunsa Suomeen levittäytyneistä yksilöistä entisen Neuvostoliiton alueelta 1930- ja 1940-luvuilla. Noin 1970-luvun puoliväliin mennessä supikoira oli levinnyt lähes koko eteläiseen Suomeen ja Keski-Suomeen. Nykyään supikoira on yleinen koko maassa pohjoisinta Lappia lukuun ottamatta.

Supikoira on kaikkiruokainen, mikä osaltaan parantaa kannan elinvoimaisuutta. Supikoirakanta voi pysyä elinvoimaisena silloinkin, kun eläinperäistä ravintoa on vain vähän saatavilla.

Tarkkaa arviota supikoirakannan koosta ei ole saatavilla. Saalismäärät sekä Luonnonvarakeskuksen ylläpitämään Vieraslajiportaaliin ilmoitetut supikoirahavainnot antavat kuitenkin osviittaa kannan koosta. Supikoiran saalismäärä on kasvanut tasaisesti viime vuosikymmeninä. 1980-luvun alussa supikoirien vuotuinen saalismäärä oli noin 20 000 yksilöä, kun se nykyään ylittää jopa 200 000 yksilöön. Supikoirahavaintoja puolestaan ilmoitetaan hyvin runsaasti koko maassa Lappia lukuun ottamatta. Supikoiria on arviolta satojatuhansia yksilöitä Suomessa.

Supikoiran leviämistä on pyritty rajoittamaan erityisesti sellaisissa kohteissa, joissa lajin aiheuttama riski monimuotoisuudelle on suurin, kuten kosteikoilla tai tärkeiden lintuvesien ympäristössä. Supikoira levittäytyy Suomesta Ruotsiin, minkä takia Ruotsi ja Norja ovat rahoittaneet jo usean vuoden ajan Suomen rajalla supikoirien tehotorjuntatoimia.

Vieraslajinisäkkäiden pyynti

Vieraslajilain 16 §:n 1 momentin mukaan ympäristöön päässyt lintu- tai nisäkäslaji, joka on unionin luetteloon kuuluva tai kansallisesti merkityksellinen haitallinen vieraslaji, saadaan pyydystää ja tappaa soveltaen, mitä metsästyslaissa ja sen nojalla säädetään rauhoittamattoman linnun ja nisäkkään pyydystämisestä ja tappamisesta.

Metsästyslain (615/1993) 49 §:ssä on säännökset pyyntivälineistä ja pyyntimenetelmistä. Pykälän 1 momentin mukaan rauhoittamattoman eläimen pyydystämisen tai tappamisen on tapahduttava siten, ettei siitä aiheudu vaaraa ihmiselle, kotieläimelle, riistaeläimelle tai rauhoitetulle eläimelle. Pykälän 3 momentissa säädetään, että moottorikäyttöisten kulkuneuvojen käyttämisessä rauhoittamattoman eläimen pyydystämiseen tai tappamiseen on noudatettava 32 §:n 1 ja 2 momentissa säädettyjä rajoituksia. Kyseisen pykälän 1 momentissa säädetään, että ”Riistaeläintä ei pyyntitarkoituksessa saa hätyyttää tai jäljittää ilma-aluksella taikka maalla kulkevalla moottorikäyttöisellä ajoneuvolla eikä aluksella tai veneellä moottorin käydessä.”

Metsästyslain taustalla on pyrkimys varmistaa riistalajien hyödyntämisen kestävyys sekä mahdollistaa rauhoittamattomien lajien aiheuttamien haittojen torjuminen. On katsottu, että metsästyksen ei pidä olla liian helppoa metsästäjälle, vaan saaliseläimellä tulee olla reilu mahdollisuus välttyä saaliiksi jäämiseltä. Vieraslajien torjunnan peruste eroaa tästä olennaisesti: haitallisten vieraslajien torjunnassa pyritään kustannustehokkuuteen ja mahdollisuuksien mukaan vieraslajien hävittämiseen, kuitenkin vähintään minimoimaan lajien aiheuttamia haitallisia vaikutuksia. Näin ollen on joissakin tapauksissa nähty perusteltuna säätää poikkeus metsästyslain säännöksistä haitallisten vieraslajien pyynnin osalta.

Eduskunta on korostanut supikoirien ja minkkien tehokkaan pyynnin tärkeyttä maa- ja metsätalousvaliokunnan mietinnössä (MmVM 8/2015) koskien vieraslajilain hallituksen esitystä (HE 82/2015 vp). Mietinnössä nähtiin tarpeellisenä sallia joidenkin metsästyslaissa kiellettyjen apuvälineiden käyttö, jotta esimerkiksi minkkejä ja supikoiria voidaan pyytää tehokkaammin.

Vieraslajilaissa onkin säädetty joitain poikkeuksia metsästyslain säännöksistä. Vieraslajilain 16 §:n 3 momentissa sallitaan poikkeaminen metsästyslain 25 §:n 1 momentissa säädetystä asutusta koskevasta rajoituksesta loukkuun jääneen nisäkkään ampumisen osalta. Siten loukkuun

jääneen vieraslajinisäkkään voi metsästyslain estämättä ampua 150 metriä lähempänä sellaista rakennusta, jossa asutaan. Vieraslajilain 16 §:n 4 momentin nojalla sallitaan metsästyslain 33 §:ssä kielletyistä pyyntimenetelmistä yöammuntaa varten tarkoitetut tähtäyslaitteet, jotka elektronisesti suurentavat tai muuttavat kuvaa, keinotekoiset valonlähteet ja kohteita valaisevat laitteet sekä peilit ja muut häikäisevät laitteet, sekä ääntä synnyttävät koneelliset laitteet.

Vieraslajien pyynnissä on huomioitava eläinten hyvinvoinnista annetun lain (693/2023) 13 §:n mukainen kielto aiheuttaa eläimelle tarpeetonta kipua tai kärsimystä. Myös luonnonsuojelulain (9/2023) säännökset ja rajoitukset on huomioitava vieraslajien pyynnissä. Luonnonsuojelulain 49 §:n 1 momentin 5 kohdassa säädetään, että kansallispuistossa ja luonnonpuistossa ei saa pyydystää, tappaa tai hätyyttää luonnonvaraisia selkärangkaisia eläimiä tai hävittää niiden pesiä eikä pyydystää tai kerätä selkärangattomia eläimiä. Luonnonsuojelulain 50 §:n 3 momentissa kuitenkin säädetään, että minkin ja supikoiran pyydystäminen ja tappaminen metsästyslain 7 luvussa säädetyn mukaisesti on sallittua myös kansallispuistossa ja luonnonpuistossa. Luonnonsuojelulain 70 §:ssä säädettyä rauhoitettujen lajien häiritsemistä koskevaa kieltoa on noudatettava vieraslajien pyynnissä. Lajien häiritseminen, erityisesti niiden lisääntymisaikana ja tärkeillä muuton aikaisilla levähdysalueilla, on kielletty.

Miehittämättömien ilma-alusten käyttö pyynnissä

Vieraslajien torjumiseksi pyritään jatkuvasti kehittämään kustannustehokkaampia menetelmiä. Supikoiran kohdalla erityisen lupaavaksi menetelmäksi on osoittautunut miehittämättömien ilma-alusten, eli droonien käyttö supikoirien jäljittämiseksi pyynnin aikana. Menetelmää on kokeiltu Ahvenanmaalla, jonka lainsäädäntö (*jaktlag 1985:31*) mahdollistaa droonien käytön koko pyynnin ajan. Metsähallitus ja Suomen riistakeskus ovat selvittäneet droonien käyttömahdollisuuksia supikoirien pyynnissä Helmi-ohjelman Vieraspetohankkeen yhteydessä. Hankkeessa on hyödynnetty drooneja, joilla on suoritettu etsintälentoja erityyppisten lintuvesien ruovikoissa. Kokeiluissa on havaittu, että droonien avulla ruovikoiden supikoiratilanne pystytään hyvällä kartoitussäällä varmistamaan nopeasti ja parhaimmillaan supikoiran esiintymisestä ruovikoissa on saatavissa lähes täysi varmuus.

Droonin avulla supikoirat voidaan paikallistaa maastosta ennen kuin koira lähetetään työhön. Tämän jälkeen metsästäjä voi seurata tapahtumia droonin kameran kautta, ja koiran tavoitettua supikoiran päästä nopeasti paikalle suorittamaan lopetuksen. Lämpökameroilla varustetut droonit ovat kokeiluissa osoittautuneet erittäin hyväksi apukeinoksi etenkin laajoissa järviruovikoissa, joissa voi olla useitakin supikoirayksilöitä piilossa. Kokeilujen perusteella on voitu todeta, että supikoirien poistaminen ruovikoista on ollut puutteellista aikaisemmin. Monissa paikoin tämä on todennäköisesti johtanut siihen, että juuri ruovikoihin on jäänyt lisääntyvää supikoirakantaa, vaikka pyynti alueella muutoin olisi tehokasta.

Droonin käyttö on sallittua nykyisen metsästyslain nojalla eläinten paikallistamisessa. Droonin hyödyntäminen metsästyksessä eläinten paikantamiseen ei kuitenkaan liene yleistä. Lain nojalla paikallistamisen jälkeen ei ole sallittua jäljittää eläimiä pyyntitarkoituksessa droonin avulla. Taustalla on metsästyslain 32 §:n 1 momentti, jonka mukaan riistaeläintä ei pyyntitarkoituksessa saa hätyyttää tai jäljittää ilma-aluksella taikka maalla kulkevalla moottorikäyttöisellä ajoneuvolla eikä aluksella tai veneellä moottorin käydessä. Kyseistä säännöstä sovelletaan vieraslajinisäkkäisiin ja -lintuihin vieraslajilain 16 §:n nojalla. Nykyinen lainsäädäntö ei mahdollista poikkeamista kyseisestä metsästyslain säännöksestä. Säättämällä vieraslajilakiin poikkeus metsästyslain 32 §:n 1 momentissa säädetystä ilma-aluksella jäljittämistä koskevasta kiellosta voitaisiin hyödyntää hyväksi havaittua torjuntamenetelmää vieraslajinisäkkäiden kuten supikoiran pyynnissä. Drooni tehostaa pyyntiä sekä edistää

maastotyötä haastavassa ympäristössä tekevien koirien hyvinvointia, kun koirien ei tarvitse hakea saalistettavaa kohdetta satunnaisesti. Kustannustehokkuutta syntyy myös pyyntiin tarvittavan pienemmän henkilötuntimäärän takia.

Miehittämättömien ilma-alusten käytössä vieraslajien pyynnissä on lisäksi huomioitava ilma-alusten lennättämiseen liittyvä sääntely. Miehittämättömien ilma-alusten käyttöä säännellään miehittämättömistä ilma-alusjärjestelmistä ja kolmansien maiden miehittämättömien ilma-alusjärjestelmien käyttäjistä annetussa komission delegoidussa asetuksessa (EU) 2019/945 sekä komission täytäntöönpanoasetuksessa (EU) 2019/947 säännöistä ja menetelmistä miehittämättömien ilma-alusten käytössä. Täytäntöönpanoasetuksen tarkoittamassa avoimessa kategoriassa lennätettävien ilma-alusten kohdalla toimintaa on muun muassa harjoitettava suorassa näköyhteydessä, lentokorkeus saa olla enimmillään 120 metriä ja miehittämätön ilma-alus on pidettävä turvallisen välimatkan päässä ihmisistä. Mikäli droonia lennätetään esimerkiksi metsäisessä maastossa niin, että näköyhteyden säilyttäminen on vaikeaa, toimintaan tarvitaan EU-asetuksen mukainen erityisen kategorian toimintalupa. Lisäksi miehittämättömiä ilma-alusjärjestelmiä käyttävän kauko-ohjaajan on lähtökohtaisesti täytettävä tietyt pätevyysvaatimukset. Lisäksi asetuksessa säädetään miehittämättömien ilma-alusjärjestelmien käyttäjien rekisteröintijärjestelmistä. Kamerallisia drooneja lennättävät käyttäjät kuuluvat lähtökohtaisesti asetuksessa säädetyn rekisteröintivelvoitteen piiriin.

Kansallisessa ilmailulaissa (864/2014) säädetään muun muassa miehittämättömästä ilmailusta Suomen alueella siltä osin kuin siitä ei säädetä EU-sääntelyssä tai Suomea sitovissa kansainvälisissä velvoitteissa. Laissa on säännöksiä muun muassa ilmatilan käytöstä sekä lentosääntöjä koskevien määräysten antamisesta. Liikenne- ja viestintäviraston antamilla määräyksillä täydennetään kansallista lain tasoista ilmailusääntelyä. Suomessa on useita ilmailulta kiellettyjä ja rajoitettuja alueita, joihin kuuluu esimerkiksi ydinvoimaloita sekä maanpuolustukselle, varautumiselle ja valtionhallinnolle tärkeitä alueita. Ilma-alusten käytössä on lisäksi otettava huomioon, että lennättämisestä on rajoitettu joillakin luonnonsuojelualueilla. Ilmailulain ohella miehittämätöntä ilmailua koskevaa sääntelyä on liikenteen palveluista annetussa laissa (320/2017), jossa säädetään muun muassa poliisin valvontavaltuuksista ja miehittämättömään ilmailuun liittyvien rikkomusten seuraamuksista.

Uusille vieraslajeille asetettava siirtymäaika

Vieraslajilain 11 §:n 3 momentissa säädetään siirtymäajasta, joka voidaan määrittää uusille kansallisesti merkityksellisille haitallisille vieraslajeille. Voimassa olevan lain mukaan asetuksella voidaan säätää, että vieraslajilain 11 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettua kieltoa ei asetuksella säädetävän siirtymäajan kuluessa sovelleta lajin yksilöihin, jotka on saatu haltuun ennen asetuksen voimaantuloa. Asetuksella säädetty siirtymäaika voi lain mukaan olla enintään kaksi vuotta asetuksen voimaantulosta. Siirtymäaikoja on säädetty joillekin uusille lajeille. Esimerkiksi viitapihlaja-angervoon ja valkopajuangervoon säädettiin kahden vuoden siirtymäaika täydennettäessä vieraslajiluetteloa vuonna 2023.

Kahden vuoden siirtymäaika on toisinaan nähty liian lyhyenä esimerkiksi puutarha-alan toimijoille. Nykyinen kahden vuoden enimmäissiirtymäaika on vaikeuttanut joidenkin uusien kasvilajien lisäämistä kansallisesti merkityksellisten haitallisten vieraslajien luetteloon. Vuonna 2023 isotuomipihlaja jätettiin pois kansalliseen luetteloon ehdotettavien uusien lajien joukosta. Ratkaisuun vaikutti se, että isotuomipihlajan kasvatus myyntikokoiseksi taimeksi kestää kolme-neljä vuotta ja asetusmuutoksen valmistelun aikaan viljelyssä oli yli puoli miljoonaa tainta. Ottaen huomioon isotuomipihlajan merkitys sekä taloudellisten menetysten suuruus taimi- ja puutarha-alalla, sen kansalliseen luetteloon ottamisen katsottiin vaativan kahta vuotta

pidemmän siirtymäajan. Muun muassa Taimistoviljelijät ry toivat silloisen valmistelun yhteydessä esiin, että isotuomipihlajan myyntikiellosta seuraisi mittavat taloudelliset menetykset alalle. Myyntitulot taimista jäisivät saamatta, minkä lisäksi menetyksiä tulisi siitä, että taimituotannosta ja varastoinnista aiheutuneita kustannuksia ei voitaisi kattaa taimien myyntituloilla. Yleisellä tasolla haitallisten vieraslajien luetteloon lisättyjen ja myymättä jääneiden kasvien poisto- ja hävityskustannukset ovat puilla noin 10–15 euroa/taimi ja pensaillla noin 0,25–0,6 euroa/taimi Taimistoviljelijät ry:n arvion mukaan.

EU:n vieraslajiasetuksessa ei ole säännöksiä kansallisesti merkityksellisille haitallisille vieraslajeille säädettävistä siirtymäajoista, eikä myöskään EU:n vieraslajiluetteloon lisättävien lajien siirtymäajoista. Komissio on EU:n vieraslajiluetteloon lisättävien vieraslajien kohdalla asettanut enimmillään viiden vuoden siirtymäajan täytäntöönpanoasetuksessa.

Lähteet:

Dahl, F. & Åhlén, P.A. (2019) Nest predation by raccoon dog *Nyctereutes procyonoides* in the archipelago of northern Sweden. *Biological Invasions* 21:743–755. <https://doi.org/10.1007/s10530-018-1855-4>

Kauhala, K. & Kowalczyk, R. (2011) Invasion of the raccoon dog *Nyctereutes procyonoides* in Europe: history of colonization, features behind its success, and threats to native fauna. *Current Zoology* 57:584–598.

Mikkola-Roos, M., Nurmi, J. & Väänänen, V.-M. (2005) Tulokaspedot lintuvesillä - minkin ja supikoiran pyynti parantaa kosteikkolintujen poikastuottoa huomattavasti. *Metsästäjä* 1:20-21.

3 Tavoitteet

Haitalliset vieraslajit ovat maailmanlaajuisesti yksi merkittävin luonnon monimuotoisuutta uhkaava tekijä. Vieraslajilailla on annettu täydentävät säännökset EU:n vieraslajiasetukseen, jonka tavoitteena on vähentää ja estää vahinkoja, joita haitallisista vieraslajeista aiheutuu luonnon monimuotoisuudelle ja siihen perustuville ekosysteemipalveluille sekä ihmisten terveydelle, turvallisuudelle ja taloudelle. Esityksen tavoitteena on edistää EU:n vieraslajiasetuksen ja vieraslajilain tarkoituksen toteutumista mahdollistamalla tehokkaampi pyyntimenetelmä vieraslajinisäkkäiden kohdalla. Esityksen tavoitteena on myös helpottaa uusien lajien lisäämistä kansallisesti merkityksellisten haitallisten vieraslajien luetteloon, mikä mahdollistaisi parempaa ennakointia ja ennaltaehkäisyä vieraslajien torjunnassa. Esityksellä vastattaisiin paitsi kansallisiin luonnon monimuotoisuutta koskeviin tavoitteisiin myös maailmanlaajuisiin ja EU-tasoiisiin luonnon monimuotoisuuden edistämisen tavoitteisiin.

Miehittämättömien ilma-alusten käyttö vieraslajinisäkkäiden jäljittämisessä pyynnin aikana tehostaisi erityisesti supikoiran pyyntiä muun muassa saaristo-oloissa. Supikoiran aiheuttama riski monimuotoisuudelle on suurimmillaan muun muassa saaristossa, ja esityksellä voitaisiin näin ollen ehkäistä vieraslajeista aiheutuvia vahingollisia vaikutuksia. Supikoirakannan tehokas rajoittaminen on erityisen tärkeää muun muassa vesilintu- ja metsäkanalintukantojen suojelemiseksi sekä joidenkin loistautien leviämisen estämisen kannalta.

Uusille vieraslajeille asetettavan siirtymäajan enimmäiskeston pidentämisellä välttyttäisiin tilanteilta, joissa lajeja jätetään lisäämättä luetteloon ainoastaan siitä syystä, että laki ei mahdollista riittävän pitkää siirtymäaikaa. Nykyinen kahden vuoden siirtymäajan enimmäiskesto on vaikeuttanut erityisesti joidenkin kasvilajien lisäämistä kansallisesti merkityksellisten haitallisten vieraslajien luetteloon. Pidempi kolmen vuoden siirtymäaika

tehostaisi osaltaan vieraslajien torjuntaa varmistamalla, että kansallinen vieraslajiluettelo on mahdollisimman kattava.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi vieraslajilakia. Vieraslajilakiin lisättäisiin säännös, jolla mahdollistettaisiin miehittämättömien ilma-alusten, eli droonien, hyödyntäminen vieraslajinisäkkäiden pyynnissä. Lisäksi muutettaisiin lain säännöstä koskien valtioneuvoston asetuksella säädettävää siirtymäaikaa uusille vieraslajeille. Esityksellä tehostettaisiin vieraslajien torjuntaa helpottamalla vieraslajinisäkkäiden pyyntiä sekä pyrkimällä varmistamaan, että siirtymäajan kesto ei vaikeuttaisi uusien lajien lisäämistä kansallisesti merkityksellisten haitallisten vieraslajien luetteloon.

Esityksessä ehdotetaan ensinnäkin säädettäväksi poikkeus metsästyslain 32 §:n 1 momentista. Voimassa olevassa vieraslajilaissa säädetään, että ympäristöön päässyt lintu- tai nisäkäslaji, joka on unionin luetteloon kuuluva tai kansallisesti merkityksellinen haitallinen vieraslaji, saadaan pyydystää ja tappaa soveltaen, mitä metsästyslaissa ja sen nojalla säädetään rauhoittamattoman linnun ja nisäkkään pyydystämisestä ja tappamisesta. Metsästyslain 49 §:n 3 momentin mukaan moottorikäyttöisten kulkuneuvojen käyttämisessä rauhoittamattoman eläimen pyydystämiseen tai tappamiseen on noudatettava kyseisen lain 32 §:n 1 ja 2 momentissa säädettyjä rajoituksia. Vieraslajilaissa tarkoitettujen lintu- ja nisäkäslajien pyyntiin sovelletaan siten nykyisellään metsästyslain 32 §:n 1 momenttia, jonka mukaan riistaeläintä ei pyyntitarkoituksessa saa hätyyttää tai jäljittää ilma-aluksella. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi, että vieraslajilain 16 §:ssä tarkoitettun nisäkkään saisi jäljittää miehittämättömällä ilma-aluksella poiketen siitä, mitä metsästyslain 32 §:n 1 momentissa säädetään. Esitettävän säännöksen myötä metsästyslain kieltoa ilma-aluksella tehtävästä jäljittämisestä ei jatkossa sovellettaisi vieraslajilain 16 §:ssä tarkoitettuihin nisäkkäisiin.

Droonien käyttö vieraslajinisäkkäiden jäljittämisessä pyynnin aikana tehostaisi erityisesti supikoiran pyyntiä muun muassa saaristo-oloissa. Supikoira on merkittävä uhka luonnon monimuotoisuudelle saaristossa. Supikoirien tehokkaamman pyyntimenetelmän mahdollistaminen olisi tarkoituksenmukainen tapa edistää luonnon monimuotoisuutta ja vähentää vieraslajinisäkkäiden aiheuttamia haittoja.

Esityksen toinen muutos koskee uusille vieraslajeille asetettavaa siirtymäaikaa. Voimassa olevan vieraslajilain mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää, että lain 11 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettua kieltoa ei asetuksella säädettävän siirtymäajan kuluessa sovelleta lajin yksilöihin, jotka on saatu haltuun ennen asetuksen voimaantuloa. Edellä mainitun 2 kohdan mukaan on kiellettyä tarkoituksellisesti tuoda maahan Euroopan unionin ulkopuolelta tai Euroopan unionin jäsenvaltiosta, pitää hallussa, kasvattaa, kuljettaa, saattaa markkinoille, välittää taikka myydä tai muuten luovuttaa kansallisesti merkityksellistä haitallista vieraslajia. Asetuksella säädettävä siirtymäaika voi voimassa olevan lain mukaan olla enintään kaksi vuotta asetuksen voimaantulosta. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi siirtymäajan enimmäispituutta kahdesta vuodesta kolmeen vuoteen. Kolmen vuoden siirtymäaika olisi perusteltavissa esimerkiksi tilanteessa, jossa lajilla on pitkä kasvatusaika tai lajin määrittely kansallisesti merkitykselliseksi haitalliseksi vieraslajiksi aiheuttaa kaupallisille toimijoille merkittäviä taloudellisia menetyksiä.

Siirtymäajan enimmäiskeston pidentämisellä varmistettaisiin, ettei lajeja jätetä lisäämättä kansallisesti merkityksellisten haitallisten vieraslajien luetteloon siitä syystä, että laissa säädetty enimmäissiirtymäaika on liian lyhyt. EU:n vieraslajiasetuksen mukaisen vieraslajiluettelon lajien kohdalla on asetettu enimmillään viiden vuoden siirtymäaika, eli esityksessä ehdotettu kolmen vuoden siirtymäaika pysyisi EU:n vieraslajiasetuksen nojalla muodostuneen käytännön viitekehyksessä.

Esityksessä ehdotetaan myös joidenkin laissa säädettyjen viittausten ajantasaistamista.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

Vaikutuksia on arvioitu virkatyönä sekä tutkimusten pohjalta. Esityksen olennaiset vaikutukset liittyisivät pitkälti ympäristöön, sillä esityksen on tarkoitus edistää luonnon monimuotoisuuden turvaamista.

Nykyinen lainsäädäntö ei mahdollista tehokkaaksi havaitun menetelmän täysimittaista hyödyntämistä haitallisten vieraslajinisäkkäiden torjunnassa. Miehittämätöntä ilma-alusta, eli droonia, saa nykyisellään käyttää vieraslajinisäkkään paikallistamiseen, mutta paikallistamista seuraava jäljitys pyyntitarkoituksessa ei ole sallittua. Droonin käyttö koko pyynnin ajan tehostaisi erityisesti supikoiran torjuntaa.

Esityksellä pidennettäisiin myös uusien vieraslajien siirtymäajan enimmäiskesto kahdesta vuodesta kolmeen vuoteen. Muutoksella on tarkoitus helpottaa uusien lajien lisäämistä kansallisesti merkityksellisten haitallisten vieraslajien luetteloon.

4.2.1 Ympäristövaikutukset

Esityksellä voidaan arvioida olevan pääasiassa myönteisiä vaikutuksia ympäristöön ja erityisesti luonnon monimuotoisuuteen. Esityksellä on tarkoitus tehostaa vieraslajinisäkkäiden ja ennen kaikkea supikoiran pyyntiä, sekä ennaltaehkäistä vieraslajien haitallisia vaikutuksia edistämällä uusien, kriteerit täyttävien lajien lisäämistä kansalliseen vieraslajiluetteloon. Esityksellä olisi myönteisiä vaikutuksia lajien elinvoimaisuuteen, runsauteen ja kirjoon, sekä edistäisi uhanalaisten lajien edellytyksiä selviytyä.

Droonien hyödyntäminen supikoiran ja muiden vieraslajinisäkkäiden pyynnissä

Supikoira on haitallinen vieraslaji, jonka vaikutus Suomessa kohdistuu erityisesti uhanalaisiin sammakkoeläimiin ja matelijoihin sekä maassa pesiviin lintuihin. Viimeaikaiset tutkimukset ovat korostaneet supikoiran roolia myös Suomen vesilintukantojen uhanalaistumiskehityksessä (Pöysä, Linkola 2021 sekä Nummi ym. 2019). Suomen supikoirakanta on ollut viime vuosikymmeninä kasvussa koko maan tasolla, ja ilmastonmuutoksen myötä yleistyvien leutojen talvien voidaan olettaa parantavan supikoiran ja muiden vieraslajien menestymistä entisestään.

Tehokkaiden torjuntatoimien on kuitenkin osoitettu pystyvän rajoittamaan supikoiran kanta. Pyyntimenetelmien kustannustehokkuutta ja vaikuttavuutta pyritään jatkuvasti kehittämään. Droonin hyödyntämisen on havaittu tehostavan supikoiran pyyntiä. Mahdollisuus droonin hyödyntämiseen koko pyynnin ajan tehostaisi supikoiran torjuntaa ja vahvistaisi sitä kautta luonnon monimuotoisuutta. Vaikutus luonnon monimuotoisuuteen olisi myönteinen esityksen edistäessä haitallisen vieraslajin torjuntaa ja sitä kautta uhanalaisten eliölajien parempaa menestymistä.

Erityisesti ruovikoissa droonien käyttö mahdollistaisi supikoirien pyytämisen sellaisesta elinympäristöstä, jossa supikoirat tähän asti ovat olleet hyvin turvassa pyynniltä. Ruovikoista on pyyntikokeiluissa löytynyt kymmenittäin supikoiria, jotka olisivat nopeasti ja kustannustehokkaasti poistettavissa droonilla jäljittämisen avulla. Ruovikoissa supikoirat ovat samalla monimuotoisuuden kannalta haitallisimmillaan. Pariskuntana usein esiintyvän supikoiran kummankin yksilön poistaminen helpottuu olennaisesti droonin avulla. Koiran saatua toisen yksilön kiinni voidaan seurata toista yksilöä droonilla ja varmistaa, jääkö kyseinen yksilö ruovikkoon. Monimuotoisuushyödyt voivat olla suuria, kun lintujen pesinnän kannalta kriittisistä ruovikoista olisi mahdollista poistaa supikoirayksilöt entistä tehokkaammin ennen pesimäaikaa. Drooneilla pyynti olisi mahdollisuuksien mukaan tarpeellista kohdistaa erityisesti alkukevääseen, jolloin supikoirien poistaminen on lintujen pesinnän onnistumisen kannalta tärkeimmillään.

Droonin avulla voitaisiin samalla välttää muihin kuin pyydettyyn lajiin kohdistuvaa stressiä ja häirintää. Lämpökameralla varustettu drooni antaa käsityksen siitä, onko alueella muitakin kuin torjunnan kohteita, jolloin voidaan välttää muihin lajeihin kohdistuva tahaton häirintä. Sekä metsästyslaissa että luonnonsuojelulaissa on kiellot eläinten häiritsemisestä. Riistalajejakaan ei saa metsästää tai vahingoittaa eikä soidinta, pesintää tai poikasia saa häiritä rauhoitusaikana. Tämä on huomioitava myös vieraslajien pyynnissä droonia lennätettäessä ja se on samalla perusedellytys koirien käytölle vieraslajien torjunnassa.

Droonin käytön vaikutuksia on tutkittu jonkin verran muun muassa eri lintulajeilla. Lennätyskorkeudella on suuri merkitys siihen, kuinka linnut reagoivat drooniin. Lennettäessä kymmenen metriä ja sitä matalammalla suurin osa tutkitusta linnustosta häiriintyi (Weston ym. 2020), mutta kun lentokorkeus oli yli 20 metriä, drooni ei aiheuttanut juurikaan käyttäytymisessä havaittavia muutoksia (Howell ym. 2023). Myös lintujen lukumäärällä on havaittu yhteys häiriintyvyyteen. Talvehtivat yli 25 linnun parvet häiriintyivät helpommin droonista (Jarrett ym. 2020). Supikoiria maastosta paikallistettaessa droonia lennätetään sekä paikallistamistilanteessa että jäljitettäessä noin 50 metrin korkeudessa, jolloin saadaan kuvattua maastoa riittävän kattavasti ja pystytään parhaiten seuraamaan tilannetta eläinten liikkua.

Esityksen vaikutusten laajuus riippuisi osaltaan siitä, kuinka moni ottaisi droonin käyttöön supikoiran tai muun vieraslajinisäkkään pyynnissä. Samoin vaikuttaa se, innostaisiko kyseinen pyyntimenetelmä uusia ihmisiä aktivoitumaan supikoirien tai muiden vieraslajinisäkkäiden pyynnissä. Näitä kehityskulkuja on haastavaa arvioida. Droonien hinta hidastaisi todennäköisesti pyyntimenetelmän yleistymistä. Heikentyneiden elinympäristöjen parantamisen Helmi-ohjelman toteuttamisessa kokeiluissa käytetyt laitteet ovat olleet noin 6 000 euron hintaisia. Toisaalta droonien kehitys on ollut hyvin nopeaa ja kun lämpökameroilla varustetut droonit halventuvat, supikoiran etsimiseen soveltuvat laitteet olisivat yhä useamman metsästäjän ja muiden vieraslajien pyynnistä kiinnostuneiden ulottuvilla.

Drooneja ei todennäköisesti hyödynnettäisi laajasti muiden vieraslajinisäkkäiden pyynnissä, ainakaan lähitulevaisuudessa. Esimerkiksi minkki saattaa löytymisen jälkeen nykytekniikalla hävitä droonin näkökentästä, ja yksilöiden ollessa pieniä niiden uudelleen havaitseminen on varsin haastavaa. Pynnissä käytettävät koirat eivät todennäköisesti pysy minkin perässä ruovikoissa. Koirasusi puolestaan liikkuu niin nopeasti pitkiä matkoja, ettei drooni lähtökohtaisesti pysy eläimen perässä. On kuitenkin odotettavissa, että laitteet edelleen kehittyvät nopeasti. Näin ollen muutaman vuoden sisällä droonit saattavat hyödyttää myös muiden vieraslajinisäkkäiden kuin supikoiran pyyntiä. Lisäksi Suomeen saattaa lähivuosina levitä uusia vieraslajinisäkkäitä, kuten pesukarhu, joiden pyynnissä droonin käytöstä voisi olla hyötyä.

Siirtymäajan enimmäiskeston pidentäminen

Esityksessä ehdotetaan lisäksi, että uusien vieraslajien siirtymäajan enimmäiskesto pidennetään kahdesta vuodesta kolmeen vuoteen. Esityksellä on tarkoitus varmistaa, että kaikki tarvittavat lajit voidaan lisätä kansallisesti merkityksellisten haitallisten vieraslajien luetteloon. Kyseinen ehdotus tehostaisi haitallisten vieraslajien torjuntaa pienentämällä riskiä siitä, että jatkossa jätettäisiin lisäämättä haitallisia vieraslajeja kansalliseen vieraslajiluetteloon pelkästään liian lyhyen siirtymäajan vuoksi. Luettelon kattavuuden edistäminen mahdollistaisi parempaa ennakointia ja ennaltaehkäisyä vieraslajien torjunnassa. Suomen luontopaneeli on vuonna 2023 julkaisemassaan raportissa Haitalliset vieraslajit ja niiden torjuminen Suomessa myös suositannut, että vieraslajiluetteloiden kattavuutta lisätään.

Päivitettyä vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta annettua valtioneuvoston asetusta vuonna 2023 päädyttiin jättämään eräs kasvilaji lisäämättä kansalliseen luetteloon siirtymäajan keston vuoksi. Isotuomipihlajaa ehdotettiin lisättäväksi vieraslajiluetteloon lausuntokierroksen asetusluonnoksessa, mutta lausuntopalautteen perusteella luonnosta muutettiin siten, että laji jätettiin pois luetteloon ehdotettavien uusien lajien joukosta. Ratkaisua perusteltiin isotuomipihlajan taloudellisella merkityksellä taimi- ja puutarha-alalle. Sen kansalliseen luetteloon ottamisen katsottiin vaativan kahta vuotta pidemmän siirtymäajan. Nyt esitettävän pidentämisen myötä siirtymäaika ei enää estänyt muutoin kriteerit täyttävien lajien lisäämistä vieraslajiluetteloon.

Esitetyllä siirtymäaikaan liittyvällä muutoksella voisi kuitenkin olla myös vähäisiä haitallisia vaikutuksia ympäristöön. Mitä pidempi siirtymäaika asetetaan uusille vieraslajeille, sitä pidempään lajia saa tarkoituksellisesti tuoda maahan Euroopan unionin ulkopuolelta tai Euroopan unionin jäsenvaltiosta, pitää hallussa, kasvattaa, kuljettaa, saattaa markkinoille, välittää taikka myydä ja/tai muuten luovuttaa. Pitkät siirtymäajat eivät näin ollen itsessään ole ympäristön tai luonnon monimuotoisuuden kannalta myönteisiä.

Lähtökohtana olisi kuitenkin edelleen, että siirtymäaikojen asettamista pyrittäisiin välttämään ja kolmen vuoden siirtymäaika olisi tarkoitettu poikkeukselliseksi. Tämä pienentää muutoksen mahdollisia haitallisia vaikutuksia ympäristöön.

Kolmen vuoden enimmäissiirtymäaika olisi edelleen tiukempi kuin EU:n luetteloon lisättyjen vieraslajien kohdalla toisinaan asetettu viiden vuoden siirtymäaika. Pidennys nykyisestä kahden vuoden enimmäissiirtymäajasta olisi maltillinen. Kolmen vuoden siirtymäajan ollessa poikkeus, ja muutoksen mahdollistaessa tarvittavien lajien lisäämisen kansalliseen vieraslajiluetteloon, siirtymäajan pidentämisen kokonaisvaikutus olisi ympäristölle myönteinen.

4.2.2 Taloudelliset vaikutukset

Esityksellä olisi välittömiä taloudellisia vaikutuksia yrityksiin uusien vieraslajien siirtymäajan pidentämisen osalta. Kansantalouteen esityksellä voisi puolestaan olla välillisiä vaikutuksia. Julkiseen talouteen esityksellä ei olisi vaikutuksia.

Droonien hyödyntäminen supikoiran ja muiden vieraslajinisäkkäiden pyynnissä

Supikoiran torjuntaan kohdistetaan paljon kansallisia voimavaroja muun muassa laajalla maa- ja metsätalousministeriön ja ympäristöministeriön yhteisellä heikentyneiden elinympäristöjen parantamisen Helmi-ohjelmalla, sekä riistahallinnon ja vapaaehtoisten metsästäjien yhteisillä ponnistuksilla. Toimilla pyritään samalla estämään supikoiran leviäminen Ruotsiin ja

Ahvenanmaalle. Nykyisellään supikoiran ja minkin torjuntaan käytetään noin 2,5 miljoonaa euroa vuodessa, josta noin 320 000 euroa on kansainvälistä rahoitusta. Ruotsi ja Norja rahoittavat supikoiran torjuntaa noin 270 000 eurolla vuosittain, mistä reilu 100 000 euroa menee Suomen alueella tapahtuvaan toimintaan.

Julkisilla varoilla rahoitetaan supikoiran ja minkin torjuntaa noin 2,2 miljoonalla eurolla vuosittain. Suurin yksittäinen kustannus on Helmi-ohjelman Vieraspetohanke, jonka vuosittaiset kustannukset ovat noin 1,25 miljoonaa euroa. Näiden lisäksi on erinäisiä yksityisellä rahoituksella toimivia hankkeita ja suuri määrä metsästäjien tekemää vastikkeetonta riistanhoitotyötä, minkä ansiosta vuosittaisen supikoirasaaliin arvioidaan olevan jopa 200 000 eläintä. Supikoirien torjuntaa on perinteisesti tehty passiivisella loukkupyynnillä, jossa kustannukset jäävät kokonaan metsästysseurojen, yksittäisten metsästäjien ja riistanhoitoyhdistysten kannettavaksi. Yhden supikoiraloukun hinta on 80–200 euroa, ja sitä valvovan loukkuvahdin noin 70 euroa sekä lähettävän riistakameran noin 250 euroa.

Droonien käytön salliminen haitallisten vieraslajinisäkkäiden pyynnissä parantaisi vieraslajitorjunnan kustannustehokkuutta, sillä se lyhentää huomattavasti eläinten pyyntiin käytettävää aikaa antamalla paremman tilannekuvan pyynnin aikana. Droonin käyttö säästää sekä henkilötö- että koiratyöresursseja, ja mahdollistaa siten tehokkaamman työskentelyn esimerkiksi kaukaisilla saariston kohteilla, joilla muuten usein joudutaan viipymään jopa useita vuorokausia torjuntatyössä. Saaristossa liikuttaessa myös keliolosuhteet aiheuttavat rajoitteita alueella viipymiseen. Droonien avulla olisi nykyisellä resurssien tasolla mahdollista poistaa enemmän supikoiria. Näin ollen droonin salliminen koko pyynnin ajan tehostaisi torjuntatyöhön osoitettujen julkisten varojen käyttöä.

Välilliset vaikutukset kansantalouteen liittyvät yhtäältä vieraslajien aiheuttamaan taloudelliseen haittaan, ja toisaalta luonnon monimuotoisuuden tuottamaan kansantaloudelliseen hyötyyn. Kansainvälisen luontopaneelin vuonna 2023 julkaiseman Invasive Alien Species and their Control -raportin mukaan vieraslajit aiheuttivat vuonna 2019 maailmanlaajuisesti reilun 400 miljardin Yhdysvaltain dollarin kustannukset. Haitallisten vieraslajien aiheuttamat taloudelliset kustannukset ovat nelinkertaistuneet joka vuosikymmen vuodesta 1970 lähtien. Suomen osalta on arvioitu, että haitallisten vieraslajien aiheuttamat kustannukset vastaavat noin 65 miljoonaa Yhdysvaltain dollaria vuosittain.

Supikoirien torjunnan tehostuminen tuottaa kansantaloudellisia arvoja paitsi turvaamalla uhanalaisia lajeja myös pienentämällä riskiä monien kansantaloudellisesti merkittävien eläintautien leviämisestä supikoirien kautta. Loistaukseista muun muassa myyräekinokokin leviämällä Suomeen olisi mittavat haittavaikutukset luonnonmarjastukselle. Suomessa vuosina 1988–89 todettu raivotautiepidemia pystyi leviämään juuri tiheään supikoirakannan turvin. Suomi käyttääkin nykytilanteessa noin 215 000 euroa vuosittain rabieksen torjuntaan Itärajalle levitettäviin rokotesyöttipaloihin. Varsinaisen taudinpurkauksen aiheuttamat kustannukset olisivat huomattavasti isommat.

Siirtymäajan enimmäiskeston pidentäminen

Uusien lajien siirtymäajan pidentämisellä voisi olla välittömiä taloudellisia vaikutuksia joihinkin yrityksiin, muun muassa puutarha-alalla toimiviin yrityksiin ja maisemointia harjoittaviin yrityksiin. Myös lemmikkikauppoihin voisi yksittäisissä tapauksissa kohdistua vaikutuksia. Pidempi siirtymäaika mahdollistaisi muun muassa vieraslajiksi määriteltävän kasvin taimien tai vieraslajiksi määriteltävän lemmikkieläimen myynnin nykyistä pidempään, mikäli lajille päädytään säätämään esimerkiksi kolmen vuoden siirtymäaika. Kolmen vuoden

siirtymäaika olisi esityksen perusteluiden mukaan mahdollinen muun muassa tilanteessa, jossa lajin lisääminen vieraslajiluetteloon aiheuttaa kaupallisille toimijoille merkittäviä taloudellisia menetyksiä. Uuden lajin vieraslajiluetteloon lisäämisestä koituvia yritysten tappioita voitaisiin pienentää pidemmän siirtymäajan myötä. Samalla on tunnistettava, että haitallisen vieraslajin pidempi hyödyntämismahdollisuus osaltaan voi aiheuttaa yhteiskunnalle taloudellista haittaa vieraslajin edelleen levitessä ja torjuntakustannusten kasvaessa. Pidemmällä siirtymäajalla voi olla vaikutuksia myös kotitalouksien asemaan, jos vieraslajeiksi määriteltäviä kasveja myydään kuluttajille pidempään. Tällöin vieraslajien hävittämiseen liittyvä työ ja kustannukset saattavat siirtyä elinkeinonharjoittajien sijasta kotitalouksille. Luetteloon lisätyn vieraslajin haitoista on tärkeää viestiä jo siirtymäaikana, jotta lajia käytettäisiin mahdollisimman vähän ja hävittämistoimiin ryhdyttäisiin jo siirtymäajan kuluessa. Siirtymäaikojen asettamisessa on myös vaihtoehto asettaa lyhyempi siirtymäaika koskien esimerkiksi lajin maahantuontia, ja pidempi siirtymäaika koskien sen myyntiä. Tämä vaihtoehto voi pienentää torjuntatyötä ja siihen liittyviä kustannuksia kieltojen tullessa täysimääräisesti voimaan.

4.2.3 Muut yhteiskunnalliset vaikutukset

Vieraslajit voivat aiheuttaa peruuttamattomia kielteisiä vaikutuksia luontoon. Kansainvälisen luontopaneelin vuonna 2023 julkaiseman Invasive Alien Species and their Control -raportin mukaan haitalliset vieraslajit ovat kasvava uhka luonnolle, luonnon ihmiselle tuottamille hyödyille sekä elämänlaadulle. Vieraslajien torjunta liittyy näin ollen läheisesti oikeuteen terveelliseen ympäristöön. Esityksellä tehostettaisiin vieraslajien torjuntaa ja sitä kautta vahvistettaisiin luonnon monimuotoisuutta. Näin ollen esitys edistäisi osaltaan ympäristöperusoikeuden toteutumista.

Esityksellä olisi myönteisiä vaikutuksia metsästyskoirien ja muiden pyyntiympäristössä oleskelevien eläinten hyvinvointiin. Droonin avulla voidaan varmistua siitä, että koira lähetetään oikealle kohteelle satunnaisen maastossa hakemisen sijaan. Seuraamalla koira tilanteessa ilmasta voidaan havaita vaaratilanteet ja puuttua niihin ajoissa. Mikäli koira hukkaa kohteen, voidaan haku keskeyttää, mikä säästää koiran voimia raskaassa maastossa. Jäljityksen alettua saattaa tilanne muuttua, jolloin esimerkiksi paikallistetulle kohteelle työhön lähetetty koira hukkaa kohteen, kohde voi kuljettaa koiran vaaralliseen ympäristöön esimerkiksi heikoille jaille tai laiduneläinten keskelle, jolloin pyynti voidaan keskeyttää. Ruovikot ovat pyyntiympäristönä hyvin haastavia ja kuluttavia koirille, ja droonin avulla voidaan säästää koiria varsinaiseen pyyntityöhön. Ylipäänsä droonien hyödyntäminen vieraslajinisäkkäiden jäljittämässä nopeuttaa pyyntiä, mikä vaikuttaa eläinten hyvinvointiin myönteisesti. Mitä lyhyempi pyyntitilanne, sen pienempi on lähtökohtaisesti pyydettävän eläimen kokemus stressiä ja kärsimys. Nopeampi pyynti vähentää myös muihin pyyntiympäristössä oleskeleviin eläimiin kohdistuvaa stressiä.

Siirtymäajan enimmäiskeston pidentämisellä voisi olla vaikutuksia kuntiin. Kunnat koristavat usein yleisiä alueitaan erilaisilla istutuksilla. Toisinaan voi käydä niin, että istutuksissa käytetty kasvilaji myöhemmin määritellään kansallisesti haitalliseksi vieraslajiksi. Mahdollisuus pidempään siirtymäaikaan voisi kohtuullistaa kuntien työtaakkaa vanhan lajin poistamisessa, varsinkin jos lajia on istutettu laajoille alueille. Myös kiinteistön omistajille ja haltijoille pidempi siirtymäaika antaisi enemmän aikaa lajin kitkemiseen. Ylipäänsä pidemmän siirtymäajan kohdalla olisi mahdollista viestiä pidempään muutoksesta ja mahdollisesti tavoittaa yhteiskunnan tahoja laajemmin uuteen vieraslajiin voimaan tulevista rajoituksista.

Droonien hyödyntäminen supikoiran ja muiden vieraslajinisäkkäiden pyynnissä saattaisi kasvattaa riskiä siitä, että drooneja hyödynnettäisiin lainvastaisesti myös riistalajien metsästyksessä. Metsästyksen valvonnassa voisi olla haastavaa selvittää varmuudella, onko

droonia hyödynnetty vieraslajinisäkkäiden pyynnissä vai riistalajien metsästystarkoituksessa. Väärinkäytösten riski liittyy kuitenkin kaikkeen metsästyksen ja vieraslajien pyyntiin. Droonien hyödyntämiseen vieraslajinisäkkäiden pyynnissä ei liity suurempia rikollisuuden riskejä kuin muuhunkaan metsästyksen tai vieraslajipyyntiin. Droonien avulla pyydetäisiin vieraslajinisäkkäitä pitkälti saaristo- ja ruovikkoalueilla, joilla riistalajeja ei lähtökohtaisesti metsästetä. Houkutusta droonien laittomaan hyödyntämiseen riistalajien metsästyksessä ei näin ollen välttämättä pääsisi syntymään. Droonien hyödyntäminen on nykyisellään sallittu vieraslajinisäkkäiden paikallistamisessa, eikä se tietävästi ole ollut omiaan lisäämään metsästysrikosten määrää. On epätodennäköistä, että droonien käytön salliminen vieraslajinisäkkäiden jäljittämässä pyynnin yhteydessä muuttaisi metsästysrikosten tai piilorikollisuuden määrää nykytilaan verrattuna. Erävalvonta valvoo lainsäädännön noudattamista ja säännösten rikkomisesta on säädetty seuraamukset. Ilma-aluksella jäljittämisen kieltä koskevan metsästyslain 32 §:n rikkomisesta tuomitaan metsästyslain 74 §:n 1 momentin nojalla metsästysrikkomuksesta sakkoon.

Esityksellä ei olisi vaikutuksia sukupuolten välisen tasa-arvon toteutumiseen.

Lähteet:

Howell, L.G., Allan, B.M., Driscoll, D.A., Ierodiaconou, D., Doran, T.A., Weston, M.A. (2023) Attenuation of Responses of Waterbirds to Repeat Drone Surveys Involving a Sequence of Altitudes and Drone Types: A Case Study. *Drones*, 7, 497. <https://doi.org/10.3390/drones7080497>

Jarrett, D., Calladine, J., Cotton, A., Wilson, M.W., Humphreys, E. (2020) Behavioural responses of non-breeding waterbirds to drone approach are associated with flock size and habitat, *Bird Study*, 67:2, 190-196, DOI: 10.1080/00063657.2020.1808587

Nummi, P., Väänänen, V.M., Pekkarinen, A.-J., Eronen, V., Mikkola-Roos, M., Nurmi, J., Rautiainen, A., Rusanen, P. (2019) Alien Predation in Wetlands – the Raccoon Dog and Waterbird Breeding Success. *Baltic Forestry* 25(2): 228-237. <https://doi.org/10.46490/vol25iss2pp228>

Pöysä H., Linkola P. (2021) Extending temporal baseline increases understanding of biodiversity change in European boreal waterbird communities. *Biol Conserv* 257: 109139.

Weston, M.A., O'Brien, C., Kostoglou, K.N., Symonds, M.R.E. (2020) Escape responses of terrestrial and aquatic birds to drones: Towards a code of practice to minimize disturbance. *J. Appl. Ecol.* 57, 777–785.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

Esityksen valmistelussa on arvioitu eri vaihtoehtoja koskien miehittämättömistä ilma-aluksista säädettävän poikkeuksen laajuutta. Valmistelussa on punnittu sitä, ulotetaanko poikkeus metsästyslain 32 §:n 1 momentista koskemaan kaikkien vieraslajinisäkkäiden pyyntiä, vai tulisiko jäljittäminen miehittämättömillä ilma-aluksilla rajata pelkästään supikoirien pyyntiin.

Arvioinnissa on annettu painoarvoa pyyntimenetelmän käyttökelpoisuudelle eri vieraslajien kohdalla sekä pyyntimenetelmän tarkoituksenmukaisuudelle vieraslajinisäkkäiden torjunnassa. Tuleva tekninen kehitys sekä tulevaisuuden tarpeet on myös pyritty huomioimaan arvioinnissa. Esityksen tavoite vieraslajinisäkkäiden pyynnin tehostamisesta ja sitä kautta luonnon monimuotoisuuden vahvistamisesta on ollut keskeinen tekijä vaihtoehtojen punninnassa.

Jäljittäminen droonilla pyyntitilanteessa tehostaisi nykyisellään lähtökohtaisesti vain supikoirien pyyntiä. Muita Suomessa esiintyviä vieraslajinisäkkäitä ovat muun muassa minkki ja koirasusi. Minkin kohdalla droonilla jäljittäminen ei nykyisellään edesauttaisi pyyntiä. Minkki saattaa löytymisen jälkeen hävitä droonin näkökentästä, ja yksilöiden ollessa pieniä niiden uudelleen havaitseminen on varsin haastavaa. Koirasusi puolestaan liikkuu nopeasti pitkiä matkoja, eivätkä nykyisenkaltaiset droonit lähtökohtaisesti pysy eläimen perässä.

On kuitenkin odotettavissa, että laitteet edelleen kehittyvät. Muutaman vuoden sisällä tekniikka on saattanut kehittyä niin, että droonilla jäljittäminen hyödyttäisi myös muiden vieraslajinisäkkäiden kuin supikoirien pyyntiä. Samalla on mahdollista, että Suomeen saapuu uusia vieraslajinisäkkäitä. Ilmastonmuutoksen myötä yleistyvien leutojen talvien voidaan olettaa parantavan monien vieraslajien menestymistä. Droonin käyttö saattaisi tehostaa pyyntiä tällaisten mahdollisten uusien vieraslajien kohdalla. Uusiin vieraslajinisäkkäisiin käytettävä tehokas pyyntimenetelmä toteuttaa samalla ennakkoinnin ja ennaltaehkäisyn periaatetta. Leviämisen ennaltaehkäisy on kustannustehokkain keino torjua vieraslajeja ja vähentää niiden aiheuttamia haittoja.

Muun muassa pesukarhu on laji, jonka on arvioitu voivan saapua Suomeen lähivuosina. Drooneilla jäljittäminen soveltuisi pesukarhun pyyntiin. Samoin kuin supikoira, laji on säädetty haitalliseksi vieraslajiksi koko EU:n alueella. Suomen luonnossa pesukarhu ei tiettävästi vielä esiinny. Suotuisissa olosuhteissa kanta voisi kasvaa nopeasti ja ilmastonmuutoksen seurauksena leviessään tai ihmisen toimesta maahan tuotuna pesukarhu saattaa kasvattaa nopeasti tiheänkin kannan erityisesti kaupunkialueilla. Pesukarhun haitat ovat samankaltaisia kuin supikoiralla. Laji on kaikkiruokainen ja heikentää lintu- ja sammakkokantoja. Pesukarhut voivat levittää esimerkiksi rabiasta, leptospiroosia, penikkatautia ja Baylisascaris procyonis -loismatoa (pesukarhujen suolinkainen), joka voi aiheuttaa ihmisellekin hengenvaarallisen taudin.

Kaikkien vieraslajinisäkkäiden kohdalla tavoitteena on lajin kannan poistaminen tai vähintään haittojen minimoiminen. On perusteltua, että mahdollistetaan tehokas pyyntimenetelmä kaikkien vieraslajinisäkkäiden kohdalla. Mikäli droonien hyödyntämistä koskeva säännös rajattaisiin koskemaan vain supikoiria, poikkeuksen laajentamisen tarve tulisi todennäköisesti lähitulevaisuudessa ajankohtaiseksi. Näiden lähtökohtien pohjalta on nähty tarkoituksenmukaisimpana vaihtoehtona säätää poikkeus koskemaan kaikkia vieraslajinisäkkäitä. Esityksessä esitetään näin ollen säädettäväksi, että vieraslajilain 16 §:ssä tarkoitetun nisäkkään saisi jäljittää miehittämättömällä ilma-aluksella poiketen siitä, mitä metsästyslain 32 §:n 1 momentissa säädetään.

Valmistelussa on myös arvioitu tarvetta säännellä droonien lentokorkeutta hyödynnettäessä niitä pyynnissä. Rajoituksille ei kuitenkaan nähty tarvetta, sillä pyynnissä drooneja lennätetään lähtökohtaisesti sellaisessa korkeudessa, että droonit eivät häiritse lintuja tai muita lajeja. On myös todettu, että lentokorkeutta koskevat rajoitukset olisivat erittäin vaikeasti valvottavissa tai todennettavissa. Myös droonien hyödyntämiseen liittyvien ajallisten rajoitusten tarvetta ja tarkoituksenmukaisuutta on arvioitu. Ajalliset rajoitukset hankaloittaisivat supikoirien ja muiden vieraslajinisäkkäiden pyyntiä, mikä vähentäisi toiminnasta saatavia hyötyjä luonnon monimuotoisuudelle. Luonnon monimuotoisuuden kannalta paras vaihtoehto on, että vieraslajinisäkkäitä pystytään poistamaan luonnosta mahdollisimman tehokkaasti.

Esityksen valmistelussa on myös arvioitu eri vaihtoehtoja koskien uusille vieraslajeille säädettävää enimmäissiirtymäaikaa. On nähty tarpeellisenä pidentää siirtymäajan enimmäiskestoa nykyisestä kahdesta vuodesta, jotta liian lyhyt siirtymäajan kesto ei olisi esteenä uusien lajien sisällyttämiselle kansalliseen vieraslajiluetteloon. On harkittu kolmen, neljän ja viiden vuoden enimmäissiirtymäajan välillä. Lyhyempää, kolmen vuoden siirtymäajan enimmäiskestoa puoltaa se, että vieraslajien torjunta on tehokkaampaa, mitä nopeammin lajeihin liittyvät kiellot tulevat voimaan. Kolmen vuoden siirtymäaika olisi maltillinen pidennys nykyiseen kahden vuoden enimmäissiirtymäaikaan nähden. Pidemmän siirtymäajan puolesta puhuu se, että mahdollisuus pidempään siirtymäaikaan varmuudella edesauttaisi uusien lajien kattavaa lisäämistä luetteloon. Osa lajeista uhkaa jäädä lisäämättä kansalliseen vieraslajiluetteloon, mikäli sidosryhmät tai muut keskeiset tahot kokevat siirtymäajan kohtuuttoman lyhyeksi. Uusien vieraslajien lisääminen luetteloon varhaisessa vaiheessa on keskeistä, jotta voidaan torjua lajeja ennen niiden laajaa leviämistä.

Vaihtoehtojen punninnan tuloksena on nähty tarkoituksenmukaisena säätää kolmen vuoden siirtymäajan enimmäiskestosta. Kolmen vuoden siirtymäaika edistäisi esityksen tavoitetta kansallisen vieraslajiluettelon kattavuuden parantamisesta, kuitenkin heikentämättä vieraslajeista aiheutuvien haittojen ehkäisyä tarpeettoman paljon. Kolmen vuoden siirtymäajan ollessa poikkeus se rajautuisi lähtökohtaisesti niihin tilanteisiin, joissa se olisi välttämätön lajin sisällyttämiselle kansalliseen vieraslajiluetteloon. Näin ollen kolmen vuoden enimmäissiirtymäaika parantaisi vieraslajiluettelon kattavuutta.

5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot

Droonien käyttöön liittyvä sääntely vaihtelee maittain. Osassa tarkastelluista maista ei ole sääntelyä droonien käytöstä vieraslajien pyynnissä. Pohjoismaista Ruotsi, Norja ja Tanska ovat kieltäneet droonien tai niitä vastaavien elektronisten laitteiden käytön riistan etsinnässä ja jäljittämässä. Norjassa viranomaisille on sallittu droonien hyödyntäminen haavoittuneen riistan etsinnässä sekä vieraslajien torjunnassa. Virossa ja Latviassa ei säädetä droonien käytöstä metsästyksessä tai vieraslajien pyynnissä.

Tarkastelluissa maissa ei ole säännöksiä kansallisen luettelon siirtymäaikojen enimmäispituudesta. Yksittäisten lajien tai lajiryhmien kohdalla on kuitenkin säädetty enimmillään viiden vuoden siirtymäajasta.

5.2.1 Ruotsi

Supikoiraa esiintyy vain vähäisissä määrin Ruotsissa. Arvioiden mukaan Ruotsin luonnosta löytyy noin parikymmentä supikoirayksilöä. Droonien käyttö supikoiran pyynnissä ei näin ollen ole ollut ajankohtainen kysymys.

Ruotsissa ei ole sallittua käyttää drooneja metsästyksen aikana. Ruotsin metsästyslain (*jaktlag* 1987:259) 31 §:n mukaan metsästystä ei saa harjoittaa moottorikäyttöisistä ajoneuvoista käsin. Tällaisia ajoneuvoja tai muita moottorikäyttöisiä laitteita ei lain mukaan myöskään saa käyttää riistan etsimiseen, jäljittämiseen, jahtaamiseen tai kiinniottamiseen, riistan pakenemisen estämiseen tai riistan huomion kiinnittämiseen metsästäjään. Säännöstä sovelletaan myös vieraslajinisäkkäiden pyyntiin.

Kesäkuussa 2024 Ruotsin maatalous- ja infrastruktuuriministeriö lähetti lausunnoille muistion säännösehdotuksineen droonien käytön sallimisesta villisian metsästyksessä. Muutoksen tavoitteena olisi vähentää villisian aiheuttamia vahinkoja maataloudessa ja liikenteessä. Ehdotuksen mukaan villisian metsästys droonilla sallittaisiin ainoastaan sellaisilla alueilla, joilla

villisika tyypillisesti aiheuttaa vahinkoja, kuten maatalousmaalla. Uusi sääntely on vasta valmistelussa, eli mahdollisen lakiehdotuksen lopullisesta sisällöstä ei ole varmuutta.

Haitallisista vieraslajeista annetussa asetuksessa (2018:1939) säädetään viranomaisten vastuun jaosta vieraslajien torjunnassa. Asetuksessa on täydentävät säännökset EU:n vieraslajiasetukseen nähden. Asetuksen mukaan lääninhallitus vastaa hävittämistoimenpiteistä kaikkia EU:n luettelossa olevia lajeja vastaan lukuun ottamatta niitä lajeja, jotka ovat jo laajalti levinneet maassa. Asetuksessa ei säädetä miehittämättömien ilma-alusten tai muiden laitteiden käytöstä vieraslajien torjunnassa.

Kansallisessa asetuksessa ei säädetä siirtymäajoista uusille kansallisesti haitallisille vieraslajeille. Ruotsissa ei ole vielä hyväksytty kansallista luetteloa haitallisista vieraslajeista.

5.2.2 Norja

Droonien käyttö metsästyksessä on kielletty niin riistan hätistelyssä kuin paikallistamisessa ja jäljittämisessä Norjan metsästyslain (*Lov om jakt og fangst av vilt LOV-1981-05-29-38*) 21 §:n nojalla. Myös haavoittuneen riistan etsiminen droonilla on kiellettyä, paitsi viranomaisten tekemässä etsinnässä. Kielto koskee myös vieraslajeja, lukuun ottamatta sitä, kun vieraslajeja torjutaan vahingon estämiseksi.

Vieraslajeista säädetään luonnon monimuotoisuuslaissa (*Lov om forvaltning av naturens mangfold LOV-2009-06-19-100*) sekä vieraslajeja koskevassa asetuksessa (*Forskrift om fremmede organismer FOR-2015-06-19-716*). Luonnon monimuotoisuuslain 16 §:ssä säädetään riistan, lohien ja sisävesikalojen pyynnistä. Pykälässä säädetään, että riistan pyynnin sallimista koskevat päätökset tehdään metsästyslain mukaisesti. Kyseinen säännös koskee myös vieraslajeja. Näin ollen metsästyslain säännökset soveltuvat myös vieraslajien pyyntiin. Vieraslajeja koskevassa asetuksessa ei säädetä vieraslajien pyynnistä.

Vieraslajeja koskevassa lainsäädännössä ei säädetä uusiin vieraslajeihin liittyvistä siirtymäajoista. Norjassa on kuitenkin säädetty yksittäisiä lajeja koskevista siirtymäajoista.

5.2.3 Tanska

Tanskan metsästyslainsäädännössä kielletään elektroniset laitteet, mukaan lukien droonit, riistan paikantamiseen. Tanskan metsästys- ja riistanhoitolain (*jagt- og vildtforvaltningsloven, 265/2019*) 25 §:n mukaan metsästyksiä ei saa harjoittaa moottorikäyttöisistä ajoneuvoista ja ilma-aluksista käsin. Metsästys- ja riistanhoitolain nojalla on annettu määräys riistan vapauttamisesta, metsästysmenetelmistä ja metsästysvälineistä (*Bekendtgørelse om udsætning af vildt, jagtmåder og jagtredeksaber, 118/2017*). Määräyksen 11 §:ssä säädetään kielto käyttää elektronisia laitteita riistan paikantamiseen, mukaan lukien lämpöhakulaitteet ja laitteet, joissa on elektroninen kuvanvahvistus. Joitain poikkeuksia sallitaan kuitenkin haitallisten petonisäkkäiden torjunnan yhteydessä. Muun muassa ääntä vahvistavia laitteita ja lämpökuvaavia käsikiikareita saa käyttää supikoirien ja pesukarhujen pyynnissä.

Tanskassa säädetään kansallisesta vieraslajiluettelosta kansallisessa täytäntöönpanoasetuksessa koskien EU:n luettelossa olevien vierasperäisten vieraslajien kulkeutumisen ja leviämisen ehkäisemistä ja hallintaa sekä kansallisesta luetteloa vieraslajien vastaisista kauppakielloista jne (*Bekendtgørelse om forebyggelse og håndtering af introduktion og spredning af invasive ikkehjemmehørende arter på EU-listen og om en national liste med handelsforbud m.v. over for invasive arter, 1122/2018*). Kyseisessä täytäntöönpanoasetuksessa ei ole yleistä säännöstä kansalliseen luetteloon kuuluvien lajien siirtymäajoista, kuten siirtymäajan pituudesta.

Asetuksen 11 §:ssä säädetään kuitenkin siirtymäajoista yksittäisille lajeille. Muun muassa kultapiiskun kohdalla säädetään vuoden siirtymäajasta, kun puolestaan kurttureusun kohdalla säädetään kolmen vuoden siirtymäajasta.

5.2.4 Viro

Viron metsästyslaissa tai muussa lainsäädännössä ei säädetä droonien käytöstä metsästyksessä tai vieraslajien pyynnissä. Keinotekoisen valonlähteen käyttö metsästyksessä on kielletty, mutta ympäristövirasto voi sallia kyseisten välineiden käytön tautien leviämisen rajoittamiseksi riistan välityksellä. Ympäristövirasto voi myös sallia lämpökameroiden ja yönäkölaitteiden käytön, mutta nykyisellään niiden käyttö ei ole sallittua.

Vieraslajeista säädetään Viron luonnonsuojelulaissa (*Looduskaitseseadus*), mutta laissa ei ole säännöksiä vieraslajien pyynnistä. Lain nojalla on annettu asetus, jossa vahvistetaan kansallisesti haitalliset vieraslajit. Asetuksessa ei ole säännöksiä uusien vieraslajien siirtymäajoista.

6 Lausuntopalaute

6.1 Lausuntokierros

6.1.1 Tiivistelmä lausuntokierroksen palautteesta

Enemmistö lausunnonantajista piti vieraslajilakiin ehdotettuja muutoksia tarpeellisina ja kannatti esitysluonnoksen tavoitteita. Miehittämättömien ilma-alusten eli droonien salliminen jäljittämistarkoituksessa vieraslajinisäkkäiden pyynnissä katsottiin monessa lausunnossa tarkoituksenmukaiseksi tavaksi tehostaa vieraslajinisäkkäiden torjuntaa ja sitä kautta edistää luonnon monimuotoisuutta. Supikoirakannan tehokasta rajoittamista pidettiin tärkeänä muun muassa vesilintu- ja metsäkanalintukantojen suojelemiseksi.

Kaksi lausunnonantajaa vastusti ehdotusta koskien droonien hyödyntämistä vieraslajinisäkkäiden pyynnissä vedoten muun muassa siihen, että vieraslajilaissa jo nykyisellään on useita poikkeuksia metsästyslain säännöksistä.

Useampi lausunnonantaja kanto huolta droonien mahdollisista vaikutuksista pesiviin lintuihin. Osa lausunnonantajista esitti, että drooneilla pyyntiä tulisi välttää lintujen pesintäaikana. Muun muassa ympäristöministeriö katsoi, että toimintaa tulisi rajata siten, että pyynnistä aiheutuva haitta muulle luonnolle jäisi mahdollisimman vähäiseksi. Lisäksi muutama lausunnonantaja, muun muassa Poliisihallitus, nosti esiin riskin droonien lainvastaisesta hyödyntämisestä riistalajien jäljittämisessä ja metsästyksessä.

Uusien vieraslajien siirtymäajan pidentämiseen liittyvä ehdotus herätti sekä myönteistä että kielteistä palautetta. Muun muassa Väylävirasto piti nykyistä kahden vuoden enimmäissiirtymäaikaa liian lyhyenä ja kannatti siirtymäajan pidennystä. Muutama lausunnonantaja piti lausuntokierroksella ehdotettua viiden vuoden enimmäissiirtymäaikaa liian pitkänä. Ympäristöministeriön mukaan muutos toisi mahdollisesti joustavuutta uusien lajien lisäämiselle vieraslajiluetteloon, mutta samalla se heikentäisi vieraslajeista aiheutuvien haittojen ehkäisyä sallimalla lajien kaupallisen käytön nykyistä pidempään. Suomen ympäristökeskus katsoi, että siirtymäajan enimmäispituutta tulisi pidentää korkeintaan kolmeen vuoteen.

6.1.2 Lausuntokierroksen palautteen huomioon ottaminen

Esitystä on palautteen johdosta muokattu sekä pykälien että perusteluiden osalta. Lain 11 §:n 3 momenttia koskevaa ehdotusta uusien vieraslajien enimmäissiirtymäajan pidentämisestä on muokattu niin, että siirtymäajan enimmäispituudeksi esitetään kolmea vuotta lausuntokierroksella olleen viiden vuoden sijasta. Keskeiset lausunnonantajat pitivät viiden vuoden siirtymäaikaa tarpeettoman pitkänä. Kolmen vuoden siirtymäaika edistäisi edelleen esityksen tavoitetta kansallisen vieraslajiluettelon kattavuuden parantamisesta, kuitenkin heikentämättä vieraslajeista aiheutuvien haittojen ehkäisyä tarpeettoman paljon.

Esityksen perusteluihin on tehty lausuntokierroksella saadun palautteen johdosta monin paikoin korjauksia ja täsmennyksiä. Lain 16 §:ään ehdotetun säännöksen perusteluita on täydennetty siltä osin, että korostetaan lintujen pesimäaikaa edeltävän pyynnin merkitystä. Lisäksi on lisätty viittaus siihen, että luonnonsuojelulain 70 §:ssä säädetty rauhoitettujen lajien häiritsemistä koskeva kielto on otettava huomioon myös droonia hyödynnettäessä vieraslajipyynnissä.

Lausuntojen pohjalta myös nykytilan kuvausta sekä vaikutustenarviointia on täydennetty muun muassa droneilla tehtävän pyynnin aiempien kokeilujen ja todettujen hyötyjen osalta. Esitykseen on tehty teknisiä täsmennyksiä muun muassa ilmailulainsäädännön kuvailun osalta. Esitystä on lisäksi täydennetty droonien mahdolliseen laittomaan käyttöön liittyvillä näkökohdilla. Perusteluja on täydennetty myös koskien viestinnän merkitystä uusien vieraslajien siirtymäaikana.

Lausuntokierroksen jälkeen lakiluonnokseen lisättiin lisäksi ehdotukset vanhentuneiden lakiviittausten päivittämiseksi ajan tasalle lain 3, 14 ja 19 §:ssä.

6.2 Lainsäädännön arviointineuvoston lausunto

6.2.1 Tiivistelmä arviointineuvoston lausunnosta

Lainsäädännön arviointineuvosto antoi lausunnon hallituksen esityksen luonnoksesta 2.9.2024. Lausunnossaan arviointineuvosto katsoi, että hallituksen esitysluonnos täyttää hyvin lainvalmistelun vaikutusarviointiohjeen vaatimukset. Arviointineuvosto suositteli, että hallituksen esitysluonnosta täydennetään neuvoston lausunnon mukaisesti ennen hallituksen esityksen antamista.

Lainsäädännön arviointineuvosto totesi lausunnossaan, että esitysluonnoksen keskeisistä ehdotuksista, tavoitteista ja vaikutuksista saa käsityksen. Arviointineuvosto näki esitysluonnoksen keskeisinä kehityskohteina eläinten hyvinvointiin, kotitalouksiin sekä metsästysrikosten määrään liittyvien vaikutusten arviot.

Nykytilan kuvauksen arviointineuvosto näki pääosin riittävänä. Arviointineuvosto esitti nykytilan kuvauksen täydentämistä supikoiran leviämisen syiden ja supikoirakannan koon osalta. Lisäksi arviointineuvosto piti tarpeellisenä tarkentaa nykytilaa kuvaamalla, minkälaisia kustannuksia nykyinen vieraslajien siirtymäaika on aiheuttanut puutarha-alan yrittäjille. Arviointineuvosto toivoi lisäksi kuvausta siitä, kuinka yleistä droonien käyttö eläinten paikantamiseksi on metsästyksessä nykyisin.

Vaikutustenarvioinnin osalta arviointineuvosto katsoi, että vaikutuksia julkiseen talouteen on arvioitu riittävästi ja näki myönteisenä, että esitysluonnoksessa on esitetty vaikutuksia myös kansantaloudelle. Arviointineuvosto toi kotitalouksien osalta esille, että muutoksella voi olla vaikutuksia kotitalouksien asemaan, jos vieraslajeiksi määriteltäviä kasveja myydään

kuluttajille pidempään, jolloin vieraslajien hävittämisen vaiva ja kustannukset siirtyisivät kotitalouksille elinkeinonharjoittajien sijasta. Lisäksi arviointineuvosto totesi, että droonien hankinta olisi kustannus metsästystä harjoittavalle kotitaloudelle, vaikkakin pyyntimenetelmä perustuisi vapaaehtoisuuteen. Eläinten hyvinvointiin liittyen arviointineuvosto katsoi, että esityksessä voisi kuvata lyhyesti vaikutuksia eläinten hyvinvointiin myös muiden eläinten kuin metsästyskoirien näkökulmasta. Arviointineuvosto esitti täydennystä metsästysrikoksiin liittyvien vaikutusten osalta. Arviointineuvosto näki tarpeellisena arvioida, voiko ehdotus lisätä metsästysrikosten tai piilorikollisuuden määrää.

Arviointineuvosto piti myönteisenä, että esitysluonnoksessa on tuotu esille arvioinnin perustuvan osin tutkittuun tietoon. Arviointineuvosto kiinnitti kuitenkin huomiota siihen, että joistakin kohdista puuttui asianmukaiset lähdeviittaukset.

6.2.2 Arviointineuvoston lausunnon huomioon ottaminen

Esitysluonnosta on täydennetty arviointineuvoston lausunnon perusteella. Nykytilan kuvausta ja arviointia on täydennetty supikoiran leviämisen syiden ja kannan koon osalta. Lisäksi on täsmennetty, millaisia kustannuksia puutarha-alan yrittäjille voi aiheutua yleisesti käytössä olevan puutarhakasvin lisäämisestä vieraslajiluetteloon, perustuen muun muassa isotuomipihlajaan liittyviin arvioihin vuodelta 2023. Myös droonien hyödyntämisen yleisyydestä eläinten paikantamisessa on esitetty arvio.

Vaikutustenarviointia on täydennetty kuvailulla esitysluonnoksen vaikutuksista eläinten hyvinvointiin; sekä pyydettyä vieraslajinisäkkään että muiden pyyntiympäristössä oleskelevien eläinten näkökulmasta. Esitysluonnokseen on lisätty tarkempi arvio myös esitysluonnoksen vaikutuksista metsästysrikosten määrään. Lisäksi on havainnollistettu vaikutuksia kotitalouksiin.

Arviointineuvoston huomioiden perusteella on lisäksi lisätty asianmukaiset lähdeviittaukset lukuihin 2 ja 4.

7 Säännöskohtaiset perustelut

3 §. *Vieraslajin ympäristöön päästämisen kielto.* Voimassa olevan pykälän 2 momentin 5 kohdassa viitataan kumottuun kasvinterveyden suojelemisesta annettuun lakiin (702/2003). Viittaus muutettaisiin viittaukseksi voimassa olevaan kasvinterveyslakiin (1110/2019).

11 §. *Kansallisesti merkitykselliset haitalliset vieraslajit.* Pykälän 3 momenttia muutettaisiin niin, että säännöstä koskien asetuksella säädettävän siirtymäajan pituutta muutettaisiin. Voimassa olevan lain mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää, että pykälän 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettua kieltoa ei asetuksella säädettävän siirtymäajan kuluessa sovelleta lajin yksilöihin, jotka on saatu haltuun ennen asetuksen voimaantuloa. Säännöstä muutettaisiin niin, että kyseinen asetuksella säädettävä siirtymäaika voisi olla enimmillään kolme vuotta nykyisen kahden vuoden sijaan. Kahden vuoden siirtymäaika on nähty tarpeettoman lyhyenä esimerkiksi joidenkin taimi- ja puutarha-alalla käytössä olevien lajien kohdalla. Kolmen vuoden siirtymäaika olisi perusteltavissa esimerkiksi tilanteessa, jossa lajilla on pitkä kasvatusaika tai lajin määrittely kansallisesti merkitykselliseksi haitalliseksi vieraslajiksi aiheuttaa kaupallisille toimijoille merkittäviä taloudellisia menetyksiä. Lain taustalla olevien tavoitteiden edistämiseksi olisi edelleen tarkoituksenmukaista välttää siirtymäaikojen asettamista. Siirtymäajan ollessa tarpeen olisi tarkoituksenmukaista asettaa

mahdollisimman lyhytkestoinen siirtymäaika. Kolmen vuoden siirtymäaika olisi tarkoitettu poikkeukselliseksi. Siirtymäajan enimmäiskeston pidentämisellä kolmeen vuoteen voitaisiin kuitenkin varmistaa, ettei vieraslajeja jätetä lisäämättä kansallisesti merkityksellisten haitallisten vieraslajien luetteloon kohtuuttoman lyhyeksi nähdyn siirtymäajan vuoksi. Luetteloon lisätyn vieraslajin haitoista on tarkoituksenmukaista viestiä jo siirtymäaikana, jotta lajia käytettäisiin mahdollisimman vähän ja hävittämistoimiin ryhdyttäisiin jo siirtymäajan kuluessa. Voimassa olevassa 3 momentissa säädetään myös, että valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää, että haitalliseen vieraslajiin tai sen tiettyyn käyttötarkoitukseen ei sovelleta 2 momentin 2 kohdassa säädettyä kieltoa taikka 4 tai 5 §:ssä säädettyä velvoitetta jossakin tai missään osassa maata, jos kieltoa tai velvoitetta ei voida pitää perusteltuna lajista aiheutuvan 1 momentissa tarkoitettun vahingon tai vaaran vähentämiseksi. Säännöstä täsmennettäisiin viittaamalla johdonmukaisesti kiellon tai velvoitteen soveltamiseen. Muutoksella poistettaisiin samalla ristiriita lain suomenkielisen ja ruotsinkielisen version välillä.

14 §. Tiedonsaanti- ja tarkastusoikeus. Voimassa olevan pykälän 5 momentissa viitataan kumottuun tullilakiin (1466/1994). Viittaus muutettaisiin viittaukseksi voimassa olevaan tullilakiin (304/2016).

16 §. Ympäristöön päässeeseen lintu- tai nisäkäslajin pyydystäminen ja tappaminen. Pykälän 3 momenttiin lisättäisiin uusi säännös. Momentissa säädettäisiin, että pykälässä tarkoitettun nisäkkään saa jäljittää miehittämättömällä ilma-aluksella poiketen siitä, mitä metsästyslain 32 §:n 1 momentissa säädetään. Säännöksellä mahdollistettaisiin pykälässä tarkoitettun nisäkkään jäljittäminen miehittämättömällä ilma-aluksella, eli niin kutsutulla droonilla. Voimassa olevan sääntelyn nojalla ei ole sallittua seurata vieraslajinisäkästä droonilla nisäkkään havaitsemisen jälkeen metsästyslain 32 §:n 1 momentissa säädetyn ilma-aluksia koskevan kiellon vuoksi. Poikkeus metsästyslain säännöksestä on säädettävä lain tasolla.

Ehdotetun säännöksen myötä nisäkästä olisi mahdollista jäljittää droonin avulla koko pyynnin ajan, eli käytännössä nisäkkään havaitsemisesta sen tappamiseen saakka. Droonin käyttö jäljittämässä tehostaisi vieraslajinisäkkäiden kuten supikoiran pyyntiä. Droonin avulla olisi mahdollista seurata ja ylläpitää tilannekuvaa pyynnin aikana. Jäljittämisen avulla koira voitaisiin nykyistä tehokkaammin ohjata kohteisiin, joissa pyydettyä vieraslaji sijaitsee. Käytännössä pyynnissä käytetään sekä kameralla että lämpökameralla varustettuja drooneja, jotka mahdollistavat lajin tunnistamisen. Droonin käytössä on otettava huomioon luonnonsuojelulain 70 §:ssä säädetty rauhoitettujen lajien häiritsemistä koskeva kielto. Droonien lennättämisestä ei näin ollen saa aiheutua haittaa muun muassa pesivälle linnustolle. Pyyntiä olisi erityisen tärkeää mahdollisuuksien mukaan kohdistaa lintujen pesintää edeltävään aikaan pesinnän onnistumisen parantamiseksi.

19 §. Muutoksenhaku. Voimassa olevan pykälän 1 momentissa viitataan kumottuun hallintolainkäyttölakiin (586/1996). Viittaus muutettaisiin viittaukseksi voimassa olevaan oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettuun lakiin (808/2019). Viittaus olisi luonteeltaan informatiivinen.

Pykälän 2 momentissa säädettyä viittausta tullilakiin muutettaisiin selkeästi informatiiviseksi viittaukseksi.

8 Voimaantulo

Ehdotetaan, että laki tulee voimaan 1.1.2025.

9 Toimeenpano ja seuranta

Lain toimivuutta ja vaikutuksia tullaan seuraamaan tarvittaessa erillisin arviointihankkein lain voimaantumisen jälkeen. Vieraslajiasioiden neuvottelukunta seuraa uuden sääntelyn toimivuutta ja sen toimeenpanoa. Olisi tarkoituksenmukaista laatia erityisesti metsästäjille suunnattu ohjeistus droonien hyödyntämisestä vieraslajinisäkkäiden pyynnissä.

10 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Perustuslain 20 §:n 1 momentin mukaan vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluu kaikille. Säännöksen piiriin kuuluvat sekä ympäristön tuhoutumisen tai pilaantumisen estäminen että aktiiviset luonnolle suotuisat toimet, ja yksilön osuus voi toteutua sekä aktiivisena tekemisenä että passiivisena pidättäytymisenä ympäristön vahingoittamisesta (esim. PeVL 26/2020 vp, s. 2). Perustuslain 20 §:n 2 momentissa säädetään puolestaan, että julkisen vallan on pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön sekä mahdollisuus vaikuttaa elinympäristöään koskevaan päätöksentekoon. Tämä säännös on tarkoitettu vaikuttamaan ensisijaisesti lainsäätäjän ja muiden norminantajien toimintaan (HE 309/1993 vp, s. 66/II).

Esitys liittyy kiinteästi perustuslain 20 §:ssä säädetyn ympäristöperusoikeuden turvaamiseen. Vieraslajit voivat aiheuttaa peruuttamattomia kielteisiä vaikutuksia luontoon. Esityksellä tehostettaisiin vieraslajinisäkkäiden pyyntiä sekä edistettäisiin tarvittavien vieraslajien sisällyttämistä kansalliseen vieraslajiluetteloon. Esitetyillä muutoksilla edistettäisiin lajien elinvoimaisuutta, runsautta ja kirjoa, sekä uhanalaisten lajien edellytyksiä selviytymään. Esityksen tavoitteena on tehostaa vieraslajien torjuntaa ja sitä kautta turvata luonnon monimuotoisuutta. Esityksellä toteutettaisiin näin ollen osaltaan perustuslain 20 §:n mukaista vastuuta luonnon monimuotoisuudesta.

Vieraslajinisäkkäiden pyynnin tehostuminen parantaa muun muassa lintujen pesinnän onnistumista ja erityisesti uhanalaisten vesilintujen selviytymistä, mikä osaltaan edistää luonnon monimuotoisuutta. Esitettävän pyyntimenetelmän hyödyt ovat luonnon kannalta merkittävästi suuremmat kuin mahdolliset haitat. Levitessään vieraslajinisäkkäät voivat hävittää muiden lajien, kuten lintujen, esiintymiä. Vieraslajinisäkkäiden pyynti droonien avulla ei puolestaan estä lintujen pesintää, eikä lähtökohtaisesti aiheuta linnuille tai muille lajeille haittaa. Pynnin yhteydessä drooneja lennätetään lähtökohtaisesti sellaisessa korkeudessa, että linnut eivät häiriinny.

Edellä mainituilla perusteilla lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyksikössä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta annetun lain (1709/2015) 3 §:n 2 momentin 5 kohta, 11 §:n 3 momentti, 14 §:n 5 momentti, 16 §:n 3 momentti ja 19 §, sellaisena kuin niistä on 16 §:n 3 momentti laissa 682/2019, seuraavasti:

3 §

Vieraslajin ympäristöön päästämisen kieltö

Mitä 1 momentissa säädetään, ei koske:

5) vieraslajina pidettävän makroeliön käyttöä biologisessa torjunnassa tai pölytyksessä, milloin se kasvinterveyslain (1110/2019) 8 ja 9 §:n nojalla on sallittu.

11 §

Kansallisesti merkitykselliset haitalliset vieraslajit

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin, mitkä lajit tai mihin lajiryhmiin kuuluvat lajit ovat kansallisesti merkityksellisiä haitallisia vieraslajeja. Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää, että haitalliseen vieraslajiin tai sen tiettyyn käyttötarkoitukseen ei sovelleta 2 momentin 2 kohdassa säädettyä kieltä tai 4 tai 5 §:ssä säädettyä velvoitetta jossakin tai missään osassa maata, jos kiellon tai velvoitteen soveltamista ei voida pitää perusteltuna lajista aiheutuvan 1 momentissa tarkoitetun vahingon tai vaaran vähentämiseksi. Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää myös, että 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettua kieltä ei asetuksella säädettävän siirtymäajan kuluessa sovelleta lajin yksilöihin, jotka on saatu haltuun ennen asetuksen voimaantuloa. Asetuksella säädettävä siirtymäaika voi olla enintään kolme vuotta asetuksen voimaantulosta. Jos 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettu kieltö koskee eläinlajeja, asetuksella voidaan säätää, että omistaja saa pitää eläimen hallussaan sen luonnolliseen kuolemaan saakka.

14 §

Tiedonsaanti- ja tarkastusoikeus

Tullin toimivaltuuksista säädetään tullilaissa (304/2016).

16 §

Ympäristöön päässeeseen lintu- tai nisäkäslajin pyydystäminen ja tappaminen

Tässä pykälässä tarkoitetun nisäkkään saa ampua sen pyydystämisessä käytettyyn loukkuun poiketen siitä, mitä metsästyslain 25 §:n 1 momentissa säädetään. Tässä pykälässä tarkoitetun nisäkkään saa myös jäljittää miehittämättömällä ilma-aluksella poiketen siitä, mitä metsästyslain 32 §:n 1 momentissa säädetään.

19 §

Muutoksenhaku

Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019).

Muutoksenhausta Tullin päätökseen säädetään kuitenkin tullilaissa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 10.10.2024

Pääministeri

Petteri Orpo

Maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah

Laki

vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta annetun lain (1709/2015) 3 §:n 2 momentin 5 kohta, 11 §:n 3 momentti, 14 §:n 5 momentti, 16 §:n 3 momentti ja 19 §, sellaisena kuin niistä on 16 §:n 3 momentti laissa 682/2019, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

3 §

Vieraslajin ympäristöön päästämisen kieltö

Vieraslajin ympäristöön päästämisen kieltö

Mitä 1 momentissa säädetään, ei koske:

Mitä 1 momentissa säädetään, ei koske:

5) vieraslajina pidettävän makroeliön käyttöä biologisessa torjunnassa tai pölytyksessä, milloin se kasvinterveyden suojelemisesta annetun lain (702/2003) 9 a ja 9 b §:n nojalla on sallittu.

5) vieraslajina pidettävän makroeliön käyttöä biologisessa torjunnassa tai pölytyksessä, milloin se *kasvinterveyslain (1110/2019) 8 ja 9 §:n* nojalla on sallittu.

11 §

11 §

Kansallisesti merkitykselliset haitalliset vieraslajit

Kansallisesti merkitykselliset haitalliset vieraslajit

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin, mitkä lajit tai mihin lajiryhmiin kuuluvat lajit ovat kansallisesti merkityksellisiä haitallisia vieraslajeja. Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää, että haitalliseen vieraslajiin tai sen tiettyyn käyttötarkoitukseen ei sovelleta 2 momentin 2 kohdassa säädettyä kieltä taikka 4 tai 5 §:ssä säädettyä velvoitetta jossakin tai missään osassa maata, jos kieltä tai velvoitetta ei voida pitää perusteltuna lajista aiheutuvan 1 momentissa tarkoitetun vahingon tai vaaran vähentämiseksi. Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää myös, että 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettua kieltä ei asetuksella

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin, mitkä lajit tai mihin lajiryhmiin kuuluvat lajit ovat kansallisesti merkityksellisiä haitallisia vieraslajeja. Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää, että haitalliseen vieraslajiin tai sen tiettyyn käyttötarkoitukseen ei sovelleta 2 momentin 2 kohdassa säädettyä kieltä taikka 4 tai 5 §:ssä säädettyä velvoitetta jossakin tai missään osassa maata, jos *kiellon tai velvoitteen soveltamista* ei voida pitää perusteltuna lajista aiheutuvan 1 momentissa tarkoitetun vahingon tai vaaran vähentämiseksi. Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää myös, että 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettua

Voimassa oleva laki

Ehdotus

säädettävän siirtymäajan kuluessa sovelleta lajin yksilöihin, jotka on saatu haltuun ennen asetuksen voimaantuloa. Asetuksella säädettävä siirtymäaika voi olla enintään kaksi vuotta asetuksen voimaantulosta. Jos 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettu kielto koskee eläinlajeja, asetuksella voidaan säätää, että omistaja saa pitää eläimen hallussaan sen luonnolliseen kuolemaan saakka.

kieltoa ei asetuksella säädettävän siirtymäajan kuluessa sovelleta lajin yksilöihin, jotka on saatu haltuun ennen asetuksen voimaantuloa. Asetuksella säädettävä siirtymäaika voi olla enintään *kolme* vuotta asetuksen voimaantulosta. Jos 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettu kielto koskee eläinlajeja, asetuksella voidaan säätää, että omistaja saa pitää eläimen hallussaan sen luonnolliseen kuolemaan saakka.

14 §

14 §

Tiedonsaanti- ja tarkastusoikeus

Tiedonsaanti- ja tarkastusoikeus

Tullin toimivaltuuksista säädetään tullilaissa (1466/1994).

Tullin toimivaltuuksista säädetään tullilaissa (304/2016).

16 §

16 §

Ympäristöön päässeeseen lintu- tai nisäkäslajin pyydystäminen ja tappaminen

Ympäristöön päässeeseen lintu- tai nisäkäslajin pyydystäminen ja tappaminen

Tässä pykälässä tarkoitetun nisäkkään saa ampua sen pyydystämisessä käytettyyn loukkuun poiketen siitä, mitä metsästyslain 25 §:n 1 momentissa säädetään.

Tässä pykälässä tarkoitetun nisäkkään saa ampua sen pyydystämisessä käytettyyn loukkuun poiketen siitä, mitä metsästyslain 25 §:n 1 momentissa säädetään. *Tässä pykälässä tarkoitetun nisäkkään saa myös jäljittää miehittämättömällä ilma-aluksella poiketen siitä, mitä metsästyslain 32 §:n 1 momentissa säädetään.*

19 §

19 §

Muutoksenhaku

Muutoksenhaku

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen sekä Etelä-Suomen aluehallintoviraston päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Tullin tekemään päätökseen haetaan muutosta siten kuin tullilaissa säädetään.

Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019).

Muutoksenhausta Tullin päätökseen säädetään kuitenkin tullilaissa.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20____.